

ҲАЁТ ФАОЛИЯТИ ХАВФСИЗЛИГИ ЎҚУВ МАРКАЗЛАРИНИНГ АҲОЛИНИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДА ҲАРАКАТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРЛАШДАГИ РОЛИ

Хусанова С.И.

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда
вазирлар вазирлиги Академияси ҳузуридаги
Фуқаро муҳофазаси институти п.ф.д., профессор
E-mail: Sumbula_fmi@mail.ru

Аллашев А.К.

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда
вазирлар вазирлиги Академияси ҳузуридаги
Фуқаро муҳофазаси институти магистранти

Аннотация: Мақолада “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” ўқув марказларида тайёргарликдан ўтадиган тингловчиларнинг тоифалари, ҳар бир тоифанинг ўзига хос хусусиятлари ва функцияларига мос ишлаб чиқиладиган ўқув дастурлари ва машғулотларни ташкил этиш ҳамда ўтказиш шакллари кенг ёритилган.

Марказларнинг аҳолини, раҳбар ходимлар ва мутахассисларни фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлашдаги роли, унинг амалий аҳамияти ва аҳолини муҳофаза қилиш, табиий офатлар, техноген авария ва ҳалокатлар хавфи тўғрисида ўз вақтида ҳамда аниқ хабардор қилиш тизимини такомиллаштириш йўналишидаги ишларни янада самарали ташкил этиш қаратилган тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: ҳаёт, фаолият, хавфсизлик, ўқув марказлари, аҳолини тайёрлаш, фавқулодда вазият, ҳаракат қилиш, тингловчилар тоифаси, ўқув дастур, таълим сифатини такомиллаштириш.

РОЛЬ УЧЕБНЫХ ЦЕНТРОВ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНИ В ПОДГОТОВКЕ НАСЕЛЕНИЯ К ДЕЙСТВИЯМ В ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯХ

Хусанова С.И.

профессор, доктор педагогических наук, профессор кафедры
«Планирование и управление ГСЧС» Институт гражданской защиты
при Академии МЧС Республики Узбекистан

E-mail: Sumbula_fmi@mail.ru

Аллашев А.К.

Магистрант Института гражданской защиты
при Академии МЧС Республики Узбекистан

Аннотация: В статье рассматривается широкий круг категорий слушателей, проходящих обучение в учебных центрах “Безопасности жизнедеятельности”, учебные программы, разработанные с учетом специфики и функций каждой категории, формы организации и проведения обучения.

Описаны роль центров в подготовке населения, руководителей и специалистов к действиям в чрезвычайных ситуациях, ее практическое значение и даны рекомендации, направленные на более эффективную организацию работы по защите населения, совершенствования системы своевременного оповещения при возникновении стихийных бедствий техногенных аварий и катастроф.

Ключевые слова: жизнь, деятельность, безопасность, учебные центры, обучение населения, чрезвычайная ситуация, подготовка, категория слушателей, учебная программа, повышение качества образования.

THE ROLE OF LIFE SAFETY TRAINING CENTERS IN PREPARING THE POPULATION TO ACTION IN EMERGENCY SITUATIONS

Khusanova S.I. Professor, Doctor of Pedagogical Sciences
Professor of the Department Planning and Management of the State system for
Emergency Situations Institute of Civil Protection at the Academy of the
Ministry of Emergency Situations of the Republic of Uzbekistan»
E-mail: Sumbula_fmi@mail.ru

Allashev A.K.

Master student of the Institute of Civil Protection
at the Academy of the Ministry of Emergency Situations of the Republic of Uzbekistan

Annotation: The article deals with a wide range of categories of students who are trained in the training centers “Life Safety”, training programs developed taking into

account the specifics and functions of each category, the form of organization and conduct of training.

The role of the centers in preparing the population, managers and specialists for actions in emergency situations is described, its practical significance and recommendations are given aimed at more effective organization of work to protect the population, improving the system of timely warning in the event of natural disasters, man-made accidents and catastrophes.

Keywords: life, activity, safety, training centers, public education, emergency situation, training, category of listeners, curriculum, improving the quality of education.

Дунёнинг турли мамлакатларидаги кенг миқёсли табиий офатлар ва ҳалокатларнинг (зилзила, кўчки, сув тошқини ва ҳ.к.) оқибатларини бартараф этиш тажрибасига кўра, уларнинг оқибатларини бартараф этиб юмшатишнинг энг самарали ечими - бу аҳолининг фавқулодда вазиятларда тўғри ҳаракат қилишга тайёргарлигини ошириш ҳисобланади.

Мамлакатнинг ҳар бир фуқароси фавқулодда вазиятларда ўз соғлиғи, ҳаёти ва моддий ресурсларини ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга. Бунинг учун у муайян турдаги фавқулодда вазиятларда қандай ҳаракат қилишни билиши керак. Бундан ташқари, ҳар бир фуқаро муҳофаза воситалари тўғрисидаги билим кўникмага, улардан фойдаланиш қоидалари тўғрисида тасаввурга эга бўлиши билан бир қаторда, аҳоли ва ҳудудларни муҳофаза қилиш бўйича олиб борилаётган тадбирларда фаол иштирок этиши, табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш билан боғлиқ ҳодисаларни таҳлил қила олиши керак.

Барчамизга маълумки мамлакатимизда аҳолини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлаш ва уларнинг бу борадаги кўникмаларини ошириш масалаларига оид Ўзбекистон Республикасининг 2022 йил 17 августдаги “Аҳолини ва ҳудудларни табиий ҳамда техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш тўғрисида”ги, 2000 йил 26 майдаги “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги Қонунлари қабул қилинган бўлиб, “Аҳолини ва ҳудудларни табиий ҳамда техноген хусусиятли

фавкулудда вазиятлардан муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Қонунининг 25-моддасида ҳамда “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги Қонунининг 16-моддасида “аҳолини мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва олий таълим ташкилотларида, ишлаб чиқаришда ҳамда яшаш жойида фавкулудда вазиятларда ҳаракат қилишга ўргатиш умумий ва мажбурийлиги” [1, 2] белгиланган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисида” 2019 йил 17 январдаги ПФ-5635-сон Фармонида мувофиқ аҳолини фавкулудда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш тартибини такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 9 сентябрдаги “Аҳолини фавкулудда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида”ги 754-сонли қарори қабул қилинди.

Мазкур қарор билан аҳолининг барча қатламларини фавкулудда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш тартиби тўғрисидаги Низом тасдиқланган.

Қарорга асосан аҳолини фавкулудда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлашнинг асосий вазифалари этиб қуйидагилар белгиланган [3, 4]:

- давлат бошқаруви органлари, маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари ва бошқа ташкилотлар раҳбарлари, ишчи ва хизматчиларининг фавкулудда вазиятларнинг олдини олиш ва бартараф этиш ҳамда фуқаро муҳофазаси бўйича билимларини изчил ошириб бориш ва кўникмаларини ҳосил қилиш;
- қутқарув хизматлари ва қутқарув тузилмалари, шунингдек, фуқаро муҳофазаси тузилмаларини фавкулудда вазиятларни бартараф этишга тайёрлаш;
- аҳолини, шу жумладан, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасида банд бўлмаганларни, мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари, умумий ўрта

таълим мактаблари ўқувчилари, ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим муассасалари талабаларини фавқулодда вазиятларда муҳофазаланиш, жабрланганларга биринчи ёрдам кўрсатиш, жамоавий ва шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш қоидалари ва усулларига ўргатиш.

Шунингдек мазкур қарорда:

- аҳолини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш идоравий мансублиги ва ташкилий-ҳуқуқий шаклидан қатъий назар барча ташкилотларда иш вақтида ҳамда яшаш жойларида ўтказилиши;

- аҳолини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш тадбирларига методик раҳбарлик қилиш, уларни мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Шунингдек, туманлар ва шаҳарлар миқёсидаги ташкилотлар раҳбарлари ва масъул мутахассислари, қутқарув хизматлари, қутқарув тузилмалари ва фуқаро муҳофазаси тузилмалари бошлиқлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг раҳбарлари - 3 йилда бир марта жамлаш режасига мувофиқ ҳудудий Фавқулодда вазиятлар бошқармалари “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” ўқув марказларининг малака ошириш ва қайта тайёрлаш курсларида тайёргарликдан ўтиши белгиланган.

Юқорида белгиланган вазифаларни жойларда Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ўқув марказларида ҳудудий Фуқаро муҳофазаси бошлиғи томонидан тасдиқланган жамлаш режасига асосан тоифаларга бўлинган ҳолда 24 ва 30 соатлик ўқув дастурлари асосида ўқув марказида ҳамда жойларда кўчма машғулотлар ўтказиш орқали амалга оширилади.

Ҳудудий Фавқулодда вазиятлар бошқармаси Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ўқув марказларида тайёргарликдан ўтадиган тингловчиларнинг тоифалар бўйича соатлар тақсимооти куйидагича:

Т/р	Тингловчилар тоифаси	Аудитория ўқув юкламаси		Мустақил таълим
		жами	жумладан	

			назарий	амалий	
1	Умумтаълим мактаблари, академик лицейлар, касб-хунар таълими муассасалари директорлари ва уларнинг ўринбосарлари	30	14	10	6
2	Умумтаълим мактабларининг фанлари таркибига интеграция қилинган “Хаёт хавфсизлиги асослари” ўқув курси фан ўқитувчилари	30	16	10	4
3	Касб-хунар таълим муассасалари “Хаёт фаолияти хавфсизлиги” ҳамда академик лицейлар, умумтаълим мактабларининг “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик” фанлари ўқитувчилари	30	16	10	4
4	Фуқаро муҳофазаси тузилмалари командирлари	30	18	8	4
5	Туманлар ва шаҳарлар Фавқулудда вазиятларда уларнинг олдини олиш ва ҳаракат қилиш давлат қўйи тизимига кирувчи ташкилотлар раҳбарлари	30	14	12	4
6	Шаҳар ва туман ФВДТ хизматлари ва потенциал-хавфли объектларнинг навбатчи диспетчерлари	30	18	8	4
7	Ташкилотлар, муассасалар ва корхоналар фуқаро муҳофазаси бўйича мутахассислари	30	18	8	4
8	Маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари	30	16	10	4
9	Эвакуация комиссияси раислари, уларнинг ўринбосарлари	24	12	8	4
10	Фавқулудда вазиятларни олдини олиш ва бартараф этиш ҳудудий комиссияси аъзолари	24	10	10	4
11	Иқтисодиёт объектлари фаолиятининг барқарорлигини ошириш комиссияси раислари	24	14	8	2

12	Мактабгача таълим муассасалари раҳбарлари	24	14	8	2
13	Болаларни соғломлаштириш оромгоҳлари ва дам олиш муассасалари раҳбарлари	24	12	10	2

Мазкур тоифалар билан ўтказиладиган машғулотларда тингловчиларга аҳоли ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш бўйича қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар мазмун-моҳияти, содир бўлиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятлар ва уларда ҳаракат қилиш қоидалари, аҳоли ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш тадбирларини режалаштириш ва ташкил этиш, фуқаро муҳофазаси ҳужжатларини ишлаб чиқиш, фавқулодда вазиятлар ва ёнғинлар содир бўлганда эвакуация тадбирлари, фуқаро муҳофаза ўқув машқларига тайёргарлик кўриш ва ўтказиш тартиби, жабрланганларга биринчи ёрдам кўрсатиш, жамоавий ва шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш қоидалари ва усулларига ўргатишга оид билимлар берилади.

Ушбу машғулотлар ҳар бир тингловчи тоифалари йўналишлари бўйича тасдиқланган ўқув дастурлари асосида ташкил этилади ва ҳар бир тоифанинг ўзига хос хусусиятлари ва функцияларига алоҳида эътибор қаратилади. Хусусан,

- умумтаълим мактаблари, академик лицейлар, касб-ҳунар таълими муассасалари директорлари ва уларнинг ўринбосарлари билан машғулотларни олиб бориш жараёнида таълим муассасаларида “Фуқаро муҳофазаси куни” ҳамда “Ёш кутқарувчи” кўнгиллилар спорт мусобақаларини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби, ўқитувчи ва ходимларини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш бўйича ўқитишни ташкил этишга;

- умумтаълим мактабларининг фанлари таркибига интеграция қилинган “Ҳаёт хавфсизлиги асослари” ўқув курси, касб-ҳунар таълим муассасалари “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фани ҳамда академик лицейлар, умумтаълим мактабларининг “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик” фанлари ўқитувчилари билан ўтказиладиган машғулотларда “Ҳаёт хавфсизлиги асослари” ўқув курси мавзуларини

бошқа фанларга боғлашнинг ўзига хос хусусиятлари, дарсдан кўзланадиган мақсад ва вазифаларга қараб дарснинг тўғри ташкил этилиши, кўлланадиган усуллар, интеграциялашган машғулотларда фойдаланиладиган интерфаол усуллар, мавзуларни “Ёш қутқарувчи” кўнгиллилар клублари мусобақаларининг турлари шаклида ўтказиш тартиби, ўқувчилар эътиборини жалб қилишнинг рухий-педагогик усуллари, стрессни енгиш машқлари, фуқаро муҳофазаси бўйича мавзуларни ўқитишда фойдаланиладиган интерактив услублар қўллашга;

- фуқаро муҳофазаси тузилмалари командирлари билан машғулотларни олиб бориш жараёнида фуқаро муҳофазаси тузилмаларини тузиш, моддий-техник таъминот воситалари билан таъминлаш, фуқаро муҳофазаси (қутқарув) тузилмалари шахсий таркибини фавқулодда вазиятларни бартараф этишга тайёрлаш ва уларни жалб этиш тартиби, фавқулодда вазиятларда қутқарув ишларини олиб бориш тартиби, қутқарув ишларида хавфсизлик қоидаларига риоя қилиш, қутқарув ишларида фуқаро муҳофазаси тузилмалари фаолиятини мувофиқлаштириш чора-тадбирларини ўргатишга;

- туманлар ва шаҳарлар Фавқулодда вазиятларда уларнинг олдини олиш ва ҳаракат қилиш давлат куйи тизимига кирувчи ташкилотлар раҳбарларини тайёрлашда асосий масалалар этиб ФВДТнинг тузилиши ва асосий вазифалари, ФВДТ кучларинининг қутқарув ишларини олиб боришдаги ўзаро ҳамкорлиги, қутқарув тузилмаларининг ФВДТ режимларида фаолият юритиши тартибини ўргатишга;

- шаҳар ва туман ФВДТ хизматлари ва потенциал-хавфли объектларнинг навбатчи диспетчерларини ўқитиш дастурида ФВДТнинг тузилиши ва асосий вазифалари, фавқулодда вазиятлар мониторинги ва прогнозини олиб бориш тартиби ва усуллари, мониторинг ва прогноз натижалари асосида чора-тадбирларни ишлаб чиқиш, фавқулодда вазиятга олиб келувчи потенциал манбаларни барвақт аниқлаш, улар бўйича тизимли кузатув ва назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш, фавқулодда вазиятларда шароитга баҳо бериш ва бартараф этиш бўйича қарор қабул қилиш, уларни бартараф этиш тезкор штабининг функциялари, фавқулодда вазиятларни олдини олиш ва оқибатларини бартараф этишда ФВДТ хизматлари

билан ахборот алмашинувини ташкил этиш ва амалга ошириш, фавкулодда вазиятларни бартараф этишга жалб қилинган қутқарув хизматларининг ўзаро ҳамкорлигини мувофиқлаштиришга;

- ташкилотлар, муассасалар ва корхоналар фуқаро муҳофазаси бўйича мутахассисларини тайёргарликдан ўтказишда фавкулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш ва фуқаро муҳофазаси тадбирларини режалаштириш ва ҳисоботларни тайёрлаш ҳамда бошқарув органлари ишларини ташкиллаштириш, ўқув машқларини ўтказиш бўйича ҳужжатларни ишлаб чиқиш, ўтказишга тайёргарлик кўриш ва ташкиллаштиришга;

- маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари билан машғулотларни олиб боришда маҳаллада “Маҳалла фуқаро муҳофазаси” тузилмаси фаолиятини шакллантириш, аъзоларини жамлаш ва моддий-техник таъминлаш, фавкулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этишга жалб этиладиган куч ва воситалар билан ҳамкорликни амалга ошириш, ФВДТ хизматлари билан алоқани ташкил этиш, “Диққат барчага!” хабар бериш сигналига асосан аҳолининг ҳаракатини мувофиқлаштиришга ва ҳ.к. эътибор қаратилади.

Ўқув курслари давомида тингловчиларнинг аҳоли ва ҳудудларни фавкулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш, фавкулодда вазиятларни олдини олиш ва оқибатларини бартараф этиш, фавкулодда вазиятларда тўғри ҳаракат қилиш бўйича малакалари оширилади ҳамда фавкулодда вазиятларни олдини олиш ва содир бўлганда оқибатларини бартараф этиш бўйича ўзига юклатилган вазифаларни бажаришга оид билим ва кўникмалари ривожлантирилади.

Ўқув курслари давомида тингловчилар назарий машғулотлар давомида аҳоли ва ҳудудларни фавкулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш бўйича қабул қинган меъерий-ҳуқуқий ҳужжатларнинг мазмун ва моҳияти, фуқароларнинг фуқаро муҳофазаси соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари, фавкулодда вазиятлар хавфи туғилганида ва содир бўлганида ҳаракат қилиш, фавкулодда вазиятларни олдини олиш ва бартараф этиш ҳаракатлари режаларининг моҳияти ва тузилиши, фавкулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этувчи куч ва воситалар, уларнинг имконияти,

фавқулдда вазиятлардан муҳофазаланиш усуллари, фавқулдда вазиятлар шароитида ўзига ва бошқаларга биринчи ёрдам кўрсатиш қоидалари ва тартиби, фуқаро муҳофазасининг огоҳлантириш сигналлари асосан ҳаракатланиш, жамоавий ва шахсий муҳофаза воситаларидан фойдаланиш қоидаларини ўзлаштириш имконига эга бўладилар [6].

Бундан ташқари аҳолини тайёрлаш борасида ҳар ҳафтанинг чоршанба кунлари ташкилотларда ва маҳаллаларда аҳолининг “Фавқулдда вазиятларнинг олдини олиш ва ёнғинлар профилактикаси” куни ўтказилади.

Ўқув маркази ходимлари томонидан “Фавқулдда вазиятларнинг олдини олиш ва ёнғинлар профилактикаси” куни доирасида:

- ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларида банд бўлган аҳоли, мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари, умумий ўрта таълим мактаблари ва ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасалари ўқувчилари ҳамда олий таълим муассасалари талабалари билан семинарлар ва мавзули ўқув машғулоти ўтказилади, уларга тарғибот-ташвиқот материаллари тарқатилади ва зарур тадбирлар юзасидан тавсиялар берилади;

- ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларида банд бўлмаган аҳоли билан суҳбатлар ўтказилади, маърузалар ўқилади, уларга эслатмалар, буклетлар тарқатилади, шунингдек, фавқулдда вазиятлар, шу жумладан, ёнғинларга олиб келадиган омилларни барвақт аниқлаш ва бартараф этиш, улар содир бўлганда тўғри ҳаракат қилиш усуллари ўргатилади.

Айнан таълим одамларга содир бўлган ўзгаришларга мослашишга ва янги тизимда ўзларини муваффақиятли рўёбга чиқаришга ёрдам беради.

Шунингдек, аҳоли ва ҳудудларни фавқулдда вазиятларда муҳофаза қилиш, фуқароларни бундай вазиятлар рўй берганда тўғри ҳаракат қилишга ўргатиш, хавфли табиий жараёнлар кучайиши билан боғлиқ мавжуд хатарлар, шунингдек, техноген авария ва ҳалокатлар хавфи тўғрисида ўз вақтида ва аниқ хабардор қилиш тизимини такомиллаштириш йўналишидаги ишларни янада самарали ташкил этиш имконини беради [5].

Аҳолини, рахбар ходимлар ва мутахассисларни фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш бўйича қуйидагилар тавсия этилади:

- ўқув марказларини мутахассис кадрлар билан жамлаш ва уларнинг салоҳиятини ошириш;
- ўқув марказлари моддий-техник базасини такомиллаштириш;
- рахбар ходимлар ва мутахассисларни тайёргарлиги қамровини кўпайтириш учун масофавий тайёргарликдан ўтказишни йўлга қўйиш;
- ахборот-ресурс марказларини соҳага оид адабиётлар билан таъминлаш;
- зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилиш бўйича ўқув тренажерлари (симулятор) билан таъминлаш;
- хорижий давлатлар тажрибасини ўрганиш ва уларни амалиётга жорий этиш ва ҳ.к..

Хулоса қилиб айтганда, бугунги кунда Республикамизда фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғини инсон фаолиятининг барча соҳаларида муҳофазалашда Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ўқув марказларининг роли беқиёс, чунки техносферада ишлаб чиқариш жараёнининг бузилиши, ишловчилар учун санитария ва гигиена меъёр ва қоидаларини яратилмаслиги, муҳит ривожланишдаги нохуш вазиятларнинг мураккаблашуви, давлатлар ўртасида инсоният ҳаётига хавф-хатар солувчи ҳолатларнинг рўй бериши, инсоният томонидан қўлланилаётган турли заҳарли ва зарарли моддалар ва воситалар кўплаб хавфларни юзага келтириб, инсонларнинг ҳаётининг фаолиятига, соғлиғига, атроф-муҳит тозаллигига ва иқтисодийнинг барқарор ривожланишига таҳдид солади. Шу сабабли ҳам мамлакатимизнинг энг муҳим ва кечиктириб бўлмайдиган вазифалари қаторида аҳоли ҳаётининг хавфсизлигини таъминлашнинг самарадорлигини ошириш алоҳида аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг 2022 йил 17 августдаги “Аҳолини ва ҳудудларни табиий ҳамда техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Қонуни.
2. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 26 майдаги “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги Қонуни.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 июндаги “Фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш тизими самарадорлигини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5066-сонли Фармони.
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2019 йил 9 сентябрдаги “Аҳолини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга ва фуқаро муҳофазаси соҳасида тайёрлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида”ги 754-сон қарори.
5. Тўраев З.Т, Махмудов А.А., Сулеймонов Б.С., “ФВДТ Бошқарув органлари куч ва воситалари билан тактик-махсус ўқув машқларини тайёрлаш ва ўтказиш тартиби”, Услубий қўлланма – Т., 2014. 27-28-б.
6. Абидова Ф.А., “Фавқулодда вазиятларда аҳолининг ҳаракатлари бўйича тавсиялар” – Т., 2017. 12б.

